

Landbruks- og matdepartementet
Postboks 8007 Dep
0030 Oslo

6. januar 2010

Høring: Vernehjemmel for matjord i Jordloven

Vi viser til høring på utkast til ny jordlov på departementets hjemmesider.

Generelt

Naturviterne støtter et strengt jordvern og deler arbeidsgruppas argumenter for dette i Kap 2.1.

Om en egen vernebestemmelse i jordloven i praksis vil styrke dette vernet er vi usikker på. Siden argumentene for å bygge på dyrket mark i all hovedsak er økonomiske, tror vi økonomiske virkemidler ville styrket jordvernet. Det er viljen til vern som mangler i Norge i dag og denne viljen svekkes når økonomiske hensyn vektlegges, noe de ofte gjør. Selv landbruksnæringens egne utøvere ser i flere tilfeller omdisponering som et kjærkommet kontanttilskudd til egen lommebok.

Vern kan være et godt virkemiddel, men jordas kvalitet endrer seg over tid. Det kan skyldes naturlige endringer som vind, temperatur, og lignende. Særlig endringer i bruk, som gjødsling, jordbearbeiding, erosjon og ikke minst brakklegging vil kunne endre kvaliteten på jorda. Vi ser jo eksempler på vern etter kulturminneloven som omgås med flere tiårs vedlikeholdsunnlatelser slik at objektet ikke lenger er verneverdig. Dette bør adresseres i lovarbeidet. En driveplikt vil etter Naturviternes mening ikke kunne hindre en slik vanskjøtsel, da kommunene i altfor liten grad har tilstrekkelig med personalressurser med relevant kompetanse til å ivareta tilsyn av enda et område.

Videre er det interessant hva som regnes som matgjord og jordbruksproduksjon. Hagebruk og veksthusnæringen har nå fjernet seg så langt fra det naturlige jordsmonnet at etablering av veksthus i realiteten er omdisponering til næringsareal. Vil man kunne gjøre dette på et vernet jordbruksområde, eller vil et vern sette begrensinger på eiers disponeringsrett? Vil i det tilfelle at veksthus omfattes av forbudet mot omdisponering, utløse rett på erstatning?

Naturviterne er i tvil om det er store, sammenhengende areal som utgjør hovedtyngden av omdisponerte arealer i Norge i dag? Vil vernebestemmelsen hindre bit for bit utbygging?

Et annet interessant spørsmål blir om det vernede arealet etter jordloven vil regnes inn i Norges samlede vernede areal sammen med naturvernområder? Det kan argumenteres for at dyrka jord distribuert i landskapet vil bidra sterkt

til å ivareta leveområder og næringstilgang for insekter og dyr. Naturviterne ber om at vernet landbruksareal tas med i statistikken over vernet areal i Norge.

Det vil også være områder der jordbruksarealer kan spille en viktig rolle for å bevare truede arter. Skal et slikt areal vernes etter Jordloven eller Naturmangfoldloven. Her kan man tenke seg et grenseområde som ikke er utredet og som vil kunne kombinere bruk og vern.

Verneprosess

Det er etter Naturviternes mening helt avgjørende at kommunene og berørte grunneiere dras med i vernearbeidet helt fra starten. Uten kommunenes og grunneiernes medvirkning vil vernet bli kraftig svekket.

Hvor store arealer ser man for seg skal vernes? Dette blir avgjørende for de vurderinger som må gjøres med begrensede personalressurser i statlig og kommunal forvaltning. Naturviterne mener det er viktig å unngå sjablongmessige vurderinger over store arealer. Dette vil etter vår mening svekke det unike med vernede jordbruksarealer. Vi er også redd for at gjenværende arealer blir sett på som lettere å bygge ut.

Til de enkelte bestemmelsene

Til 8c: Om et område ligger til utredning for vern, bør det ha et særskilt vern for omdisponering eller utbygging. Dette er parallelt til arbeidet med vern etter Naturmangfoldloven. Fylkesmann eller annen myndighet bør ha hjemmel til å stanse annen utbygging eller omdisponering mens vernet utredes. Her settes det imidlertid krav til raks behandling. Vi kan ikke risikere årevis med utsettelse fordi vern utredes slik vi har sett eksempel på i andre vernesaker.

I § 13 gis omdisponeringsmulighet om viktige samfunnsinteresser krever det. Dette er etter vår mening ensbetydende med at praksis fortsetter omtrent som i dag, da dette ofte er argumentet for store utbygginger. Mindre boligområder eller næringsområder kan muligens hindres, men disse kommer sjelden på større, sammenhengende arealer som vernebestemmelsen omfatter. Det bør komme tydeligere fram hva man mener med viktige samfunnsinteresser for å unngå en utvanning av denne bestemmelsen.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Landbruksforvaltningen i kommunene og hos fylkesmannen lider i dag under mangelen på personalressurser med relevant kompetanse, kombinert med nye oppgaver. Skal denne endringen i jordloven iverksettes må det tilføres ressurser til kommunene og fylkesmenn, gjerne krav om landbrukskompetanse. I dag har stadig færre kommuner relevant kompetanse i heltidsstillinger og fagmiljøene er kraftig svekket ned mot et

minimumsnivå flere steder. Landbruks- og matdepartementet må gjøre noe med dette om ikke sammenslåinger skal bli eneste løsning for å ivareta nødvendig kompetanse.

I en undersøkelse blant Naturviternes medlemmer i kommunal sektor ønsker halvparten kommunesammenslåinger for å ivareta fagmiljøene. Dette er et kraftig signal fra en gruppe som er distriktsvennlige og ønsker desentral forvaltning. De som i dag jobber i interkommunale løsninger er enda mer positive til kommunesammenslåinger. Fortsetter dagens utvikling vil man om få år bare finne fagmiljøer på jord- og skogbruk hos fylkesmennene og i sentrale, statlige forvaltninger.

Med vennlig hilsen

Finn Roar Bruun (Sign.)
leder

Landbruks- og matdepartementet
Postboks 8007 Dep
0030 Oslo

6. januar 2010

Høring: Utkast til ny jordskiftelov

Vi viser til høring på utkast til ny jordskiftelov på departementets hjemmesider.

Naturviterne støtter den forenkling og opprydding i jordskifteloven som arbeidsgruppen foreslår, bl.a. opphevelsen av overjordskifteretten. Om forenklingen fører til økt saksmengde, ber vi landbruks- og matdepartementet tilføre tilstrekkelige ressurser til å holde saksbehandlingstiden nede slik at det kan gå kortere tid fra en sak fremmes til den kommer til doms.

Naturviterne mener formålparagrafen bør peke på at prinsippene om god ressursutnyttelse og hensyn til biologisk mangfold skal være førende for jordskifte.

Naturviterne støtter forslaget om at jordskifteretten skal bestå som domstol og fortsatt kan åpne saker uten at det er konflikt mellom grunneiere. Forvaltningen av norske naturressurser vil bli mer bærekraftig og gi en mer effektiv ressursutnyttelse med en mer rasjonell eiendomsstruktur.

Naturviterne støtter arbeidsgruppens forslag om at tekniske tjenester som oppmåling, grensemerking, og lignende fortsatt skal være en del av jordskifterettens oppgaver.

Med vennlig hilsen

Finn Roar Bruun (Sign.)
leder